

Cheile, de T. Arghezi

Mițu și Baruțu au mai crescut și încep să comploteze.

În ceasurile scurte dintre păruiele și ghionți, dați și primiți, înțelegându-și interesele de generație mai bine, ei își dau seama că au datoria să se organizeze împotriva marilor adversari: măicuța și tătuțu, unchiul Sesis și mătușa Tătana. Libertățile lor au văzut din experiență că sunt limitate de reguli și dogme. În ordinea morală nu e voie nimic, iar în ordinea materială totul e încuiat. Afurisiții și tartorii au dus perversiunea până la rafinamentul dulapurilor cu broască, blocate cu o fărâmbă de metal trecută pe o verigă.

Cu toate că, nemișcate și blânde la locul lor, s-ar lăsa de bunăvoie cotrobăite, dulapurile sunt ca și cum nici n-ar fi acolo unde se găsesc, căci stau în buzunarele asupritorilor, unele la măicuța, altele la tătuțu.

De la bucătărie până la dormitoare, numai dulapuri de toată mărimea și înălțimea. Nu e odaie fără un dulap cel puțin. Te întrebi de ce mai e nevoie de dulapuri dacă sunt odăi, și ce rost mai au odăile dacă mai ai și dulapuri, chei la odăi și chei la dulapuri. E absurd. Și mania cheilor cu broască merge și mai departe. Chiar în dulapurile încuiate, dacă umbli la ele, dai de saltare încuiate, și în saltare, de cutii încuiate. Nemaipomenit! Odată, Baruțu a găsit ușa unui dulap crăpată și a strigat numaidecât pe Mițu. Descoperiseră, în sfârșit, drumul la tainele mari, și au intrat amândoi în dulapul cu haine. Decepția le-a fost serioasă, trezindu-se amândoi între pantaloni atârnați de cârlige și fuste și dând și de alte rafturi încuiate. Dulapul mai avea și patru uși, iar la mijloc o grămadă de polițe, până sus.

Ce rău e să fii mic, și mai ales ce nedreptate! Tot ăia sunt de vină că ești mic: puteau să te facă mare dintr-o dată, să nu aștepti să crești cât le-o place lor, douăzeci de ani. E o înțelegere secretă între părinții din toată lumea. Ei se prefac că se gâlcevesc unii cu alții pentru tot felul de pretexte, dar în fond sunt de perfect acord: copiii trebuie să fie mici și să stea mici o viață întreagă. N-ar vrea și Baruțu să aibă mustăți? De ce n-are mustăți? N-ar vrea și Mițu să puie fustele mamei? De ce nu poate? Fiindcă e ținută mică într-adins, să nu poată să se gătească.

Au dus la dulap scaune, s-au suit pe ele și au dat de cutii încuiate. De

cine le încuie ăia, dacă nu de ei ? Situația asta trebuie să se sfârșească. E de netolerat. Te pupă toată ziua cu ipocrizie și ascund de tine tot. Vreau sinceritate și lucru pe față, ori totul, ori nimic.

Un zgomot de explozie a venit de sus și un vaiet cu țipete a izbucnit.

— Unde sunt copiii? a întrebat tătuțu.

— Adineaori erau pe aci, nu știu unde s-au băgat, a răspuns măicuța, înspăimântată.

Au dat fuga din două părți pe scări, și un spectacol dramatic s-a desfășurat dinaintea lor, în dormitor. Dulapul cel mare, cu patru dulapuri, era răsturnat peste Mițu și Baruțu, și a trebuit o jumătate de ceas ca să poată fi scoși de sub dărâmături, din haine, din rufărie și ciorapi. Le căzuseră în spinare, ca o avalanșă de lucruri îndrăcite, dulapul, și toate cutiile de lemn și carton s-au prăbușit, lovindu-i fiecare cu un colț undeva. O umbrelă îl nimerise ca un cioc de barză pe Baruțu în ceafă și făcătorul de rele zbiera afirmând că l-a „omolât”.

A fost prima revoluție adevărată din familie, și răniții tratați la infirmeria gospodăriei cu fricțiuni și oblojeli, s-au dezumflat abia după patru zile, cât a durat și așezarea lucrurilor la loc. Numai ridicarea dulapului în picioare a ținut o jumătate de zi, demontat cu șurubelnița și montat bucată cu bucată.

Modest și lingușitor, Baruțu s-a așteptat și la o bătaie pe nădragi, dar măicuța l-a cruțat, mulțumită că dulapul l-a prins înăuntru și nu l-a strivit.

— Nu mă bați, mămico? a întrebat Baruțu.

— Îmi pare bine că e cel puțin conștient și logic, a zis tătuțu, ca un înfumurat.

În împrejurările cele mai grele el spune vorbe umflate, tot ca să-și ascundă gândul de ei.

— Las' că te-a bătut el, Dumnezeu, a răspuns măicuța.

Va să zică, și Dumnezeu are o înțelegere cu ei... Nu mai e în viața asta nici o libertate. Când nu te vede că te strecoari binișor pe scară tătuțu, se ține după tine Dumnezeu. Nu mai poți nici să suflă de atâta camarilă. Ce-i atunci Baruțu? Jucărie și bătaie de joc?

Procesul s-a judecat după ce au fost scoase pansamentele. La picior, Baruțu a rămas cu o zgârietură adâncă. Buricul unui deget i-a rămas mușcat de O casetă, în care și-l vârâse ca să ridice capacul. Fusese scos

de sub boarfe cu degetul prins în deschizătura de metal. Flagrantul delict era evident: voia să forțeze capacul, dar nu 1-a ajutat Dumnezeu, care ține cu părinții. Cum vrei să mai aibă o părere bună copiii despre el, când face poliție pentru ăia?

La proces au fost citați și Colonelul și Tătana, și n-au lipsit din Curtea cu Jurați nici pisicile, admise în calitate de apărători, întrucât ele, cățele și găinile sunt în solidaritate cu ei. Din motive însă speciale, în legătură cu intenția, găinile, rațele și găștele, cu toate că acuzații cereau o largă publicitate a dezbatărilor, n-au figurat în instanță. Cocoșul Ioniță s-a mărginit să ia informații pe la fereastră, înălțându-și un ochi până la geam și comunicând poporului, din când în când, impresiile diformate, din ședință. Colonelul s-a prezentat în uniformă și cu decorațiile pe piept.

Văzându-1 că și-a pus și pe „Mihai Viteazul” Barutu și-a dat seama că se va petrece un lucru grav și a sfectit-o. Mai ales că unchiul Sesis, indiferent de zâmbetul lui, nici nu 1-a băgat în seamă.

— Nu te mai uita așa la mine, i-a atras atenția tătuțu. E prea târziu. Te-am dat la Curtea Marțială și vei fi judecat după Codul Justiției Militare.

S-a isprăvit, nu mai era nicio scăpare. O să-l mănânce ocna.

Pentru solemnitatea justiției, acuzații au fost ținuți în coridorul de la baie. Intrând în sala de ședință, colonelul a tușit pentru pregătire, și sabia lui s-a lovit de pardoseală, de gresie, ca de o lespede grea de eșafod. „E gata?” a zis, și a sunat din clopoțelul cu care altădată era chemată la sufragerie Catî. „E gata!” i s-a răspuns. Aprodul care striga pe împricinați era soldatul de ordonanță al domnului colonel. O să vadă și el, Barutu, acum, ce-i un colonel. Nu mai e Sesis în civil, care îl răsfăța pe genunchi și pe care îl trăgea de cioc, cu o lipsă de respect tolerată binevoitor. O tresă groasă și trei subțiri: patru trese de aur. Și epoletî. De sabie, nu mai vorbim. Se trage afară lungă, lungă de tot, și taie. Cu sabia asta domnul colonel a ucis la Mărășești o mie, mi se pare, de turci.

Soldatul a strigat pe întâiul acuzat. Vrea să vie și Mițu. Nu se poate. Fiecare când e chemat. Acuzatul e adus de soldat, cu ochii-n pământ. Nu s-a știut când venise și părintele. Aștepta și el pe scaun la masa juriului. Toate autoritățile erau adunate. Vorbește colonelul, cu condeiul în mână, fiindcă se fac și acte.

— la mâinile de la spate, stai drept și răspunde.

Baruțu nu putea să stea drept și să-și ia mâinile de la spate. Ținea într-o mână bilele și în cealaltă un corn.

— Cum te cheamă? a întrebat domnul colonel președinte.

Baruțu s-a speriat. Unchiul Sesis a uitat cum îl cheamă.

— Baruțu! răspunde tărăgănat Baruțu.

— Ce nume e ăsta?... Ăsta nu e nume de judecată... Spune cum te cheamă legal!

Baruțu s-a uitat la tătuțu, dar tătuțu nu se mai uita la el. Trage cu coada ochiului la măicuța, dar nici măicuța nu se mai uită la el. Întoarce ochii la Tătana, dar nici Tătana nu se mai uită la el. Are de-a face numai cu Sesis, dar nici el nu mai e Sesis, e domnul colonel și domnul președinte.

— Te-am întrebat cum te cheamă și nu mi-ai răspuns. Răspunde.

— Nu știu, răspunde Baruțu, și o lacrimă îi umple fiecare ochi, în fața marii singurătăți în care se simte deodată izolat.

— Câți ani ai? Mai întreabă președintele.

Se gândește, descurajat. Nici asta nu știe. Dar își aduce aminte ce a răspuns odată argatul Petre la aceeași întrebare când a fost angajat.

— Sunt bătrân, răspunse Baruțu.

Neașteptatul răspuns a tulburat într-atât auditoriul, încât, la un semnal al domnului colonel, acuzatul a fost repede scos afară și dus la baie, ca să aibă vreme juriul să râdă.

— Cum ieșim din încurcătură? a zis Sesis. Ne trebuie imaginație.

Dus la baie, Baruțu a plâns lângă Mițu, care a plâns și ea văzându-l că plânge.

— Ce ți-a făcut, mânca-te-ar mama? 1-a întrebat Mițu.

— Sesis nici nu mai știe cum mă cheamă, a gemut Baruțu, simțind că trăiește o împrejurare care îi da dreptul să fie disperat.

— Ai spus că m-am agățat și eu de dulap? l-a întrebat Mițu.

— N-am spus nimic...

— Ai spus că am căutat cerceii mamei?

Baruțu tăgăduiește, făcând cu limba în cerul gurii un zgomot cum suge purcelul.

Apare soldatul.

— Sunteți chemați amândoi, zise soldatul. Baruțu face loc soru-sii (*sorei sale*) să treacă.

— Intră tu întâi, zise Mițu.

— Ba intră tu întâi, zice Baruțu. Eu am mai intrat o dată întâi. Ciorovăiala la ușa ședinței face pe Sesis să o deschidă.

— Iar v-ați luat; la ceartă? întreabă colonelul, care își scosese sabia și chipiul. Abia ne judecăm de dulap...

Fiecare din copii începe o explicație și nu se poate pricepe nimic.

— Stați jos! zice unchiul Sesis.

Baruțu dă fuga la măicuța și Mițu la tătuțu. Solemnitatea a degenerat. Nu mai e nici masa în mijlocul odăii, nici juriul încremenit pe scaune. Ii vine lui Baruțu inima la loc.

— Uite ce ne-am hotărât, zice unchiul Sesis. Nu vă mai judecăm, nu vă mai pedepsim! (**Copiii sar la el să-1 pupe.**) Vă dăm vouă cheile de la toate dulapurile. (**Entuziasm.**) Să le țineți voi, la voi... Când o trebui ceva din vreun dulap, umblați voi și scoateți voi tot ce trebuie.

Atunci, verigă după verigă și snop după snop, de prin buzunare, de la cingători și de prin cuie, cheile le-au fost puse grămadă pe masă și date în primire: cheile din toată casa, cheile din toată curtea, de la pivniță, de la magazii, de la cotețe, de la murături și de la bijuterii, de la lemne și de la haine, de la cămară și de la rufărie, de la cărbuni și de la dulapurile cu cărți.

— De azi încolo, veți avea voi doi grijă de toate și tătuțu și măicuța or să stea și or să se joace. Voi faceți ceaiul, mâncarea, voi puneți untul pe pâine, voi o să lucrați și o să aduceți parale. Tătuțu și măicuța au demisionat, și chiar acum se duc în curte să se dea în leagăn. Voi să pregătiți masa, că mâncăm la voi.

Gândindu-se mai bine, Mițu și Baruțu ar fi preferat să fie judecați și condamnați. Erau vreo sută de chei dinaintea lor și le examinau: unele găurite, altele cu bold. Semănau unele cu altele, dar o strâmbătura deosebea cheie de cheie.

— Azi facem tot noi masa, zise măicuța. Voi, luați cheile și duceți-vă la dulapuri. Vedeți ce-i în fiecare dulap, ca să știți, și pe urmă le țineți la voi. Ia tu patru verigi și tu patru verigi.

Cam codindu-se, dar totuși bucuroși, copiii au încercat la toate dulapurile, și nici unul nu s-a deschis. Au luat cheile la rând și de-a-

ndăratele, o verigă după altă verigă, au apăsător în uși cu genunchiul, au scos limba, ca să meargă cheile mai bine; degeaba. Au fost chemați la supă:

— La masă, copii!

Câte o verigă cu chei, una după alta, a fost adusă la măicuța pe masă, opt verigi pline cu chei mai lungi și mai scurte.

— Uită-le! a zis Mițu.

— Ți le dau îndărăt, a zis Baruțu. Nu se potrivește nicăieri nici una